

Stefania Dzięcielska

"Une organisation administrative au travail : résultats d'une enquête sociologique sur le personnel d'une compagnie d'Assurance", Michel Crozier, Pierre Guetta, Paris 1956 : [recenzja]

Przegląd Socjologiczny / Sociological Review 13/1, 279-280

1959

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

rolę w zagadnieniu scalania się nowego społeczeństwa na Śląsku. Można by mieć pewne zastrzeżenia co do zaproponowanego przez autora rozumienia terminu „adaptacja”. W istocie pokrywa się on bowiem u niego z pojęciem integracji i dotyczy wyłącznie stosunków pomiędzy grupami. Tymczasem na Ziemiach Zachodnich powszechnie obserwujemy trudności przystosowywania się na przykład osadników tam, gdzie stanowią oni ogromnie przeważającą czy nawet jedyną grupę. Do adaptacji można by więc zaliczyć i zjawiska powstawania więzi pomiędzy ludźmi a samym terenem, przyrodą, krajobrazem. Dotyczy to zwłaszcza środowisk wiejskich. Dalej w zagadnieniu adaptacji ludności napływowej poważną rolę odgrywa więź z poprzednią ojczyzną, więź, która nie znika od razu po przesiedleniu, a wpływa silnie na procesy przystosowania się. Jeżeli zaś chodzi o ludność rodzimą, to jej więź z kulturą niemiecką okazała się też bardziej złożonym zjawiskiem, niż można było przypuszczać w poprzednich latach, zwłaszcza w środowiskach klasowo uświadomionych.

Książka Stefana Nowakowskiego, zawierająca wiele cennego materiału faktycznego i ciekawych wniosków, powinna znaleźć się w rękach każdego interesującego się zagadnieniami Ziemi Zachodnich.

Kazimierz Żygulski

Michel Crozier et Pierre Guetta, UNE ORGANISATION ADMINISTRATIVE AU TRAVAIL. Résultats d'une enquête sociologique sur le personnel d'une Compagnie d'Assurance. Université de Paris. Institut des Sciences Sociales du Travail. Paris 1956, ss. 198. W drugiej już pracy dotyczącej sytuacji urzędników francuskich M. Crozier i P. Guetta omawiają wyniki ankiety przeprowadzonej w miesiącach maju i lipcu 1955 r. w Towarzystwie Ubezpieczeniowym. Autorzy zajmują się w zasadzie sprawami organizacji pracy w urzędzie zatrudniającym drobnych urzędników o średnich kwalifikacjach. Poświęcają jednak wiele miejsca omówieniu spraw charakteryzujących środowiska inteligencji francuskiej.

W kolejnych rozdziałach pracy autorzy dają charakterystykę składu socjalnego urzędników i ich sytuacji w zawodzie, na którą składają się zarobki, urlopy, posiadane kwalifikacje itp. Wiele miejsca autorzy poświęcają także omówieniu kręgów społecznych w miejscu pracy różnych kategorii urzędników, struktury tych kręgów i zależności z nich wynikających. Najważniejszym zagadnieniem jest dla autorów zagadnienie stosunku do pracy, satysfakcji z pracy i jej źródeł. Postawy społeczne, zainteresowania polityczne i kulturalne stanowią uzupełnienie charakterystyki badanej zbiorowości.

Przedmiotem rozważań jest 100-osobowa grupa urzędników różniących się kwalifikacjami i stanowiskiem. Grupa ta stanowi 30% wszystkich zatrudnionych w Towarzystwie urzędników. Towarzystwo Ubezpieczeniowe zatrudnia w ogóle 337 osób.

W pracy budzi zastrzeżenie sam dobór próbki w sensie ilościowym, ponieważ jakościowo dobrano próbkę tak, aby każda grupa kwalifikacyjna miała swoją 30-procentową reprezentację. Wątpliwości wynikają z faktu, że sama zbiorowość jest niewielka — 337 osób. W tych warunkach posługiwanie się w badaniu próbką wydaje się niecelowe, a jej reprezentatywność wątpliwa, zwłaszcza że autorzy nie uzasadniają, dlaczego obejmuje ona akurat 30% członków całej zbiorowości. Mimo że recenzowana książka zajmuje się środowiskiem urzędników, nie stanowi ona monografii tej kategorii zawodowej. W książce znajdujemy kontynuację zainteresowań socjologią pracy, których wynikiem była poprzednia książka M. Croziera pt. *Les petits fonctionnaires au travail*, recenzowana w XII t. „Przeglądu Socjologicznego”. Książkę tę autor traktował jako

wstępne rozeznanie w problematyce tej dziedziny socjologii. Obecna praca zawiera omówienie jednego z jej szczegółowych problemów.

W pracy znajdujemy cenny przykład umiejętnego wyzyskania zebranych materiałów. Na uwagę zasługuje także sama ankieta, którą autorzy posługiwali się w badaniach. Składa się ona ze 107 pytań, większość z nich stanowią pytania otwarte.

Autorzy w przekonujący sposób popierają swe uogólnienia doskonale skonstruowanymi tablicami, bardzo umiejętnie zestawionym materiałem liczbowym. Bardzo interesujące jest na przykład zestawienie dające pełny obraz źródeł określonego stosunku do pracy wśród badanej zbiorowości.

Przez zadowolenie z pracy autorzy rozumieją postawę pozytywną w stosunku do wypełnianej pracy na stanowisku uzgodnionym z przedsiębiorcą. Autorzy zestawiają dane mówiące o stopniu zadowolenia z pracy (bardzo zadowoleni, zadowoleni, średnio zadowoleni, niezadowoleni i bardzo niezadowoleni) z takimi cechami, jak: stanowisko, ocena przydatności wykonywanej pracy, adaptacja personalna, płeć, ilość lat pracujących w Towarzystwie, wiek urzędnika, zarobki, postawy wobec dyscypliny i kierownictwa, stosunki wzajemne między pracownikami, przywiązanie do Towarzystwa, ocena pracy Towarzystwa, stosunki z dyrekcją itp.

W wyniku tej analizy autorzy stwierdzają między innymi, że niezadowoleni z pracy są przede wszystkim ludzie pracujący w Towarzystwie bardzo krótko, mniej niż rok, gdy tymczasem zadowoleni pracują przeważnie w nim od dziesięciu do dwudziestu lat. Istnieje również duża zależność między stopniem zadowolenia z pracy a wysokością otrzymywanych zarobków i rodzajem wykonywanej pracy. Zadowoleni z pracy są na ogół ci urzędnicy, którzy zajmują stanowiska wymagające wysokich kwalifikacji, natomiast pracownicy na stanowiskach wymagających niskich kwalifikacji są z pracy niezadowoleni lub średnio zadowoleni.

Godny podkreślenia jest krótki termin opracowania i wydania drukiem recenzowanej książki. Autorzy przystąpili do zbierania materiałów w połowie 1955 r., a w grudniu 1956 r. oddali opracowanie do rąk czytelnika.

Stefania Dzięcielska

ZAGADNIENIA METOD I TECHNIK BADAWCZYCH

DAS INTERVIEW. FORMEN — TECHNIK — AUSWERTUNG. Praktische Sozialforschung I. Herausgegeben von René König unter Mitarbeit von Dietrich Rüschemeyer und Erwin K. Scheuch. Zweite, völlig umgearbeitete, verbesserte und erweiterte Auflage. Verlag für Politik und Wirtschaft. Köln 1957, ss. 395. Książka *Das Interview*, poświęcona w całości wywiadowi socjologicznemu, przeznaczona jest przede wszystkim dla polityków i działaczy społecznych. Składa się ona z wstępu, pióra niemieckiego socjologa René Königa, oraz trzech części. Część pierwsza dotyczy budowy kwestionariusza i sposobów przeprowadzania wywiadu. Znajdujemy w niej 6 artykułów amerykańskich socjologów. Eleanor E. Maccoby i Nathan Maccoby piszą na temat kwestionariusza jako instrumentu badań społecznych. Hadley Cantril i Donald Rugg zajmują się kwestią formułowania pytań w kwestionariuszu, a William J. Goode i Paul K. Hatt referują doświadczenia związane z układaniem kwestionariusza. Czwarty artykuł, którego autorem jest Paul B. Sheatsley, dotyczy sztuki prowadzenia wywiadu socjologicznego. Artykuł piąty, przygotowany przez Bureau of Applied Social Research